

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)

της 15ης Ιουλίου 2021 *

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2006/123/ΕΚ – Άρθρο 14, σημείο 6 – Ελευθερία εγκατάστασης – Άδεια εμπορικής εκμετάλλευσης χορηγηθείσα από συλλογικό όργανο – Όργανο αποτελούμενο, μεταξύ άλλων, από πρόσωπα εγνωσμένου κύρους τα οποία εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό – Πρόσωπα που ενδέχεται να είναι ή να εκπροσωπούν επιχειρηματίες που ανταγωνίζονται τον αιτούντα την άδεια – Απαγορεύεται»

Στην υπόθεση C-325/20,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία) με απόφαση της 15ης Ιουλίου 2020, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 22 Ιουλίου 2020, στο πλαίσιο της δίκης

BEMH,

Conseil national des centres commerciaux (CNCC)

κατά

Premier ministre,

Ministère de l'Économie, des Finances et de la Relance,

Ministre de la cohésion des territoires et des relations avec les collectivités territoriales,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, και C. Toader, δικαστή,

γενικός εισαγγελέας: A. Ράντος

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Conseil national des centres commerciaux (CNCC), εκπροσωπούμενο από τον E. Piwnica, avocat,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. de Moustier και N. Vincent,
- η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και J. Vlácil, καθώς και από την T. Machoníčová,
- η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και P. Huurnink,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις L. Armati και C. Vrignon, καθώς και από τον L. Malferrari,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2006, L 376, σ. 36).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο τριών ενδίκων διαδικασιών που κίνησαν η ΒΕΜΗ και το Conseil national des centres commerciaux (Εθνικό συμβούλιο εμπορικών κέντρων, CNCC), σχετικά, ιδίως, με τη νομιμότητα του décret n° 2019-331, du 17 avril 2019, relatif à la composition et au fonctionnement des commissions départementales d'aménagement commercial et aux demandes d'autorisation d'exploitation commerciale (διατάγματος 2019-331, της 17ης Απριλίου 2019, σχετικά με τη σύνθεση και τη λειτουργία των περιφερειακών επιτροπών εμπορικής χωροταξίας και τις αιτήσεις χορήγησης άδειας εμπορικής εκμετάλλευσης, JORF της 18ης Απριλίου 2019, κείμενο αριθ. 11).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη δεν εξαρτούν την πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών ή την άσκησή της στο έδαφός τους από τις ακόλουθες απαιτήσεις:

[...]

6) την άμεση ή έμμεση ανάμειξη ανταγωνιστικών φορέων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής τους σε συμβουλευτικά όργανα, στη χορήγηση της άδειας ή στη λήψη άλλων αποφάσεων των αρμόδιων αρχών, εξαιρουμένων των επαγγελματικών συλλόγων, των επαγγελματικών οργανώσεων ή ενώσεων που ενεργούν ως αρμόδια αρχή· η απαγόρευση αυτή δεν αφορά τη διαβούλευση με όργανα όπως τα εμπορικά επιμελητήρια ή οι κοινωνικοί εταίροι, για διάφορα θέματα πλην των μεμονωμένων αιτήσεων χορήγησης άδειας, ούτε τη διαβούλευση με το κοινό».

4 Το άρθρο 15, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής προβλέπει τα ακόλουθα:

«Τα κράτη μέλη ελέγχουν εάν οι απαιτήσεις που προβλέπονται στην παράγραφο 2 πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) μη εισαγωγή διακρίσεων: οι απαιτήσεις δεν πρέπει να εισάγουν άμεσα ή έμμεσα διακρίσεις ανάλογα με την ιθαγένεια ή, όσον αφορά τις επιχειρήσεις, ανάλογα με την έδρα τους·

β) αναγκαιότητα: οι απαιτήσεις πρέπει να δικαιολογούνται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος·

γ) αναλογικότητα: οι απαιτήσεις πρέπει να είναι κατάλληλες για να εξασφαλίσουν την υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου και να μην υπερβαίνουν το όριο που είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου, το ίδιο δε αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιτευχθεί με άλλα λιγότερο περιοριστικά μέτρα.»

5 Κατά το άρθρο 16, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, της εν λόγω οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη δεν εξαρτούν την πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών ή την άσκησή της στο έδαφός τους από απαιτήσεις που δεν τηρούν τις ακόλουθες αρχές:

α) μη εισαγωγή διακρίσεων: οι απαιτήσεις δεν πρέπει να εισάγουν, άμεσα ή έμμεσα, διακρίσεις ανάλογα με την ιθαγένεια ή, όσον αφορά τα νομικά πρόσωπα, ανάλογα με το κράτος μέλος στο οποίο εδρεύουν·

β) αναγκαιότητα: οι απαιτήσεις πρέπει να δικαιολογούνται για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας ή προστασίας του περιβάλλοντος·

γ) αναλογικότητα: οι απαιτήσεις πρέπει να είναι κατάλληλες για να εξασφαλίσουν την υλοποίηση του επιδιωκόμενου στόχου και να μην υπερβαίνουν το όριο που είναι απαραίτητο για την επίτευξη του στόχου.»

Το γαλλικό δίκαιο

6 Το άρθρο L. 710-1 του code de commerce (εμπορικού κώδικα) προβλέπει τα ακόλουθα:

«Τα επιμελητήρια του δικτύου εμπορικών και βιομηχανικών επιμελητηρίων ασκούν, με την ιδιότητά του ενδιάμεσου φορέα του κράτους, καθήκοντα εκπροσώπησης των συμφερόντων των τομέων της βιομηχανίας, του εμπορίου και των υπηρεσιών ενώπιον των δημόσιων ή αλλοδαπών αρχών [...]».

7 Κατά το άρθρο L. 751-1 του κώδικα αυτού:

«Η νομαρχιακή επιτροπή εμπορικής χωροταξίας αποφαινεται επί των αιτήσεων χορήγησης άδειας που της υποβάλλονται δυνάμει των άρθρων L. 752-1, L. 752-3 και L. 752-15.»

8 Το διάταγμα της 17ης Απριλίου 2019 εξεδόθη, μεταξύ άλλων, για την εφαρμογή του άρθρου L. 751-2 του εν λόγω κώδικα, όπως τροποποιήθηκε με τον loi n° 2018-1021, du 23 novembre 2018, portant évolution du logement, de l'aménagement et du numérique (νόμο 2018-1021, της 23ης Νοεμβρίου 2018, σχετικά με την εξέλιξη της κατοικίας, του χωροταξικού και του ψηφιακού σχεδιασμού, JORF της 24ης Νοεμβρίου 2018, κείμενο αριθ. 1, καλούμενος «νόμος ELAN»).

9 Το εν λόγω άρθρο L. 751-2 προβλέπει ότι η commission départementale d'aménagement commercial (περιφερειακή επιτροπή εμπορικής χωροταξίας, CDAC) συγκροτείται, μεταξύ άλλων, ως ακολούθως:

«II. Στα λοιπά διοικητικά διαμερίσματα πλην του Παρισιού [...]

3° Από τρία πρόσωπα εγνωσμένου κύρους τα οποία εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό: ένα οριζόμενο από το εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο, ένα οριζόμενο από το επαγγελματικό και βιοτεχνικό επιμελητήριο και ένα οριζόμενο από το γεωργικό επιμελητήριο.

[...]

Η επιτροπή καλεί σε ακρόαση κάθε πρόσωπο που μπορεί να τη διαφωτίσει προκειμένου να λάβει την απόφασή της ή να διαμορφώσει τη γνώμη της. Χωρίς να λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία, τα πρόσωπα που ορίζονται από το εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο και το επαγγελματικό και βιοτεχνικό επιμελητήριο παρουσιάζουν την κατάσταση του οικονομικού ιστού στη σχετική εμπορική ζώνη και τον αντίκτυπο του έργου στον οικονομικό ιστό. [...]

III. Στο Παρίσι, [...]

3° Από δύο πρόσωπα εγνωσμένου κύρους τα οποία εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό: ένα οριζόμενο από το εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο και ένα οριζόμενο από το επαγγελματικό και βιοτεχνικό επιμελητήριο.

Η επιτροπή καλεί σε ακρόαση κάθε πρόσωπο του οποίου η γνώμη παρουσιάζει ενδιαφέρον, προκειμένου να τη διαφωτίσει και να λάβει την απόφασή της ή να διαμορφώσει τη γνώμη της. Χωρίς να λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία, τα πρόσωπα εγνωσμένου κύρους που ορίζονται από το εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο και το επαγγελματικό και βιοτεχνικό επιμελητήριο παρουσιάζουν την κατάσταση του οικονομικού ιστού στη σχετική εμπορική ζώνη και τον αντίκτυπο του έργου στον οικονομικό ιστό.»

10 Το άρθρο L. 752-1 του ίδιου κώδικα απαριθμεί τα έργα για τα οποία απαιτείται άδεια εμπορικής εκμετάλλευσης. Μεταξύ των έργων αυτών, στο σημείο 1 της ως άνω διάταξης περιλαμβάνεται «[η] δημιουργία καταστήματος λιανικού εμπορίου επιφάνειας πωλήσεων άνω των 1 000 τετραγωνικών μέτρων, που προκύπτει είτε από νέα κατασκευή είτε από μετατροπή υπάρχοντος κτιρίου».

11 Κατά το άρθρο L. 5-1, δεύτερο εδάφιο, του code de l'artisanat (βιοτεχνικού κώδικα):

«Το δίκτυο των επαγγελματικών και βιοτεχνικών επιμελητηρίων συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη των επιχειρήσεων που είναι εγγεγραμμένες στο μητρώο βιοτεχνών και στην ανάπτυξη των

περιοχών, εκπληρώνοντας υπέρ των οικονομικών φορέων και σε συνεργασία με τις υφιστάμενες δομές κάθε αποστολή γενικού συμφέροντος υπέρ του κλάδου της βιοτεχνίας. [...]»

Το ιστορικό της διαφοράς και το προδικαστικό ερώτημα

- 12 Οι CDAC είναι συλλογικά όργανα που αποφαινόμενοι, μεταξύ άλλων, επί των αιτήσεων χορήγησης άδειας εμπορικής εκμετάλλευσης σχετικά με τα έργα κατασκευής ή επέκτασης καταστημάτων λιανικού εμπορίου ή εμπορικών κέντρων, με επιφάνεια πωλήσεων άνω των 1 000 m².
- 13 Στο πλαίσιο των προσφυγών τους στην υπόθεση της κύριας δίκης, η BEMH, η οποία είναι γραφείο μελετών που εξειδικεύεται στον εμπορικό πολεοδομικό σχεδιασμό, και η CNCC φρονούν ότι οι διατάξεις του γαλλικού δικαίου που καθορίζουν τη σύνθεση των CDAC δεν είναι συμβατές προς το άρθρο 49 ΣΛΕΕ καθώς και το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123.
- 14 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, σύμφωνα με το άρθρο L. 751-2 του code de commerce, οι CDAC αποτελούνται, μεταξύ άλλων, από πρόσωπα εγνωσμένου κύρους που εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό, τα οποία διορίζονται από το εμπορικό και βιομηχανικό επιμελητήριο, το επαγγελματικό και βιοτεχνικό επιμελητήριο και το γεωργικό επιμελητήριο. Μια τέτοια σύνθεση είναι συμβατή προς τις απαιτήσεις του άρθρου 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123, στο μέτρο που η εν λόγω διάταξη προβλέπει ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να εξαρτούν την πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών ή την άσκησή της στο έδαφος τους από την άμεση ή έμμεση ανάμειξη ανταγωνιστικών φορέων στη χορήγηση αδειών.
- 15 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο L. 751-2 του code de commerce, τα ως άνω πρόσωπα εγνωσμένου κύρους απλώς «παρουσιάζουν» την κατάσταση του οικονομικού ιστού στη σχετική εμπορική ζώνη και τον αντίκτυπο του έργου στον οικονομικό αυτό ιστό, χωρίς να λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία για την αίτηση χορήγησης άδειας.
- 16 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Conseil d'État (Συμβούλιο της Επικρατείας, Γαλλία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Έχει [το σημείο 6] του άρθρου 14 της οδηγίας [2006/123] την έννοια ότι επιτρέπει την παρουσία, εντός συλλογικού οργάνου αρμόδιου να γνωμοδοτεί σχετικά με τη χορήγηση άδειας εμπορικής εκμετάλλευσης, προσώπων εγνωσμένου κύρους που εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό, των οποίων ο ρόλος περιορίζεται στην παρουσίαση της κατάστασης του οικονομικού ιστού στη σχετική εμπορική ζώνη και του αντίκτυπου του έργου στον οικονομικό ιστό, χωρίς τα πρόσωπα αυτά να λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία για την αίτηση χορήγησης άδειας[;]»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 17 Με το προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει την παρουσία, στο πλαίσιο συλλογικού οργάνου αρμόδιου να γνωμοδοτεί σχετικά με τη χορήγηση άδειας εμπορικής εκμετάλλευσης, προσώπων εγνωσμένου κύρους που εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό της σχετικής εμπορικής ζώνης, τα οποία δεν λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία για την αίτηση χορήγησης άδειας και απλώς παρουσιάζουν την κατάσταση του οικονομικού ιστού και τον αντίκτυπο του οικείου έργου σε αυτόν.

- 18 Προκειμένου να δοθεί απάντηση στο προδικαστικό ερώτημα, το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 πρέπει να ερμηνευθεί λαμβανομένου υπόψη όχι μόνον του γράμματος της διάταξης αυτής, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται και των σκοπών που επιδιώκονται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, Jobcenter Krefeld, C-181/19, EU:C:2020:794, σκέψη 61 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 19 Από το γράμμα του άρθρου 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη δεν εξαρτούν την πρόσβαση σε δραστηριότητα παροχής υπηρεσιών ή την άσκησή της στο έδαφός τους από την άμεση ή έμμεση ανάμειξη ανταγωνιστικών φορέων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής τους σε συμβουλευτικά όργανα, στη χορήγηση της άδειας ή στη λήψη άλλων αποφάσεων των αρμόδιων αρχών. Η διάταξη αυτή προβλέπει δύο εξαιρέσεις, ήτοι, αφενός, την ανάμειξη των επαγγελματικών συλλόγων, των επαγγελματικών οργανώσεων ή ενώσεων που ενεργούν ως αρμόδια αρχή και, αφετέρου, τη διαβούλευση με όργανα όπως τα εμπορικά επιμελητήρια. Ωστόσο, η τελευταία αυτή εξαίρεση δεν εφαρμόζεται στις περιπτώσεις κατά τις οποίες οι οργανισμοί αυτοί παρεμβαίνουν σε ζητήματα που αφορούν μεμονωμένες αιτήσεις χορήγησης άδειας.
- 20 Επομένως, από το γράμμα του άρθρου 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 προκύπτει ότι η προβλεπόμενη απαγόρευση διατυπώνεται ευρέως και ενδέχεται να περιλαμβάνει οποιαδήποτε ανάμειξη, εξαιρουμένων των επαγγελματικών συλλόγων, των επαγγελματικών οργανώσεων ή ενώσεων που ενεργούν ως αρμόδια αρχή, τόσο άμεση όσο και έμμεση, ανταγωνιστικών του αιτούντος την άδεια εμπορικής εκμετάλλευσης φορέων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής τους σε συμβουλευτικά όργανα, όταν τίθεται το ζήτημα χορήγησης μιας τέτοιας άδειας.
- 21 Όσον αφορά το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε, πριν από την έναρξη ισχύος της οδηγίας 2006/123, επί της συμβατότητας των εθνικών ρυθμίσεων που προβλέπουν την παρουσία ανταγωνιστών του αιτούντος άδεια εμπορικής εκμετάλλευσης σε συλλογικά όργανα, αρμόδια για τη χορήγηση μιας τέτοιας άδειας, προς τις διατάξεις της Συνθήκης ΕΚ που αφορούν την ελευθερία εγκατάστασης.
- 22 Ειδικότερα, στη σκέψη 39 της απόφασης της 15ης Ιανουαρίου 2002, Επιτροπή κατά Ιταλίας (C-439/99, EU:C:2002:14), το Δικαστήριο έκρινε ότι οι διατάξεις του ιταλικού δικαίου που εξαρτούν τη διοργάνωση εκθέσεων από την παρέμβαση, έστω και συμβουλευτικώς, οργανισμών των οποίων είναι μέλη επιχειρηματίες που ασκούν ήδη δραστηριότητα στο οικείο έδαφος ή οργανισμών που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των εν λόγω επιχειρηματιών, με σκοπό την αναγνώριση του φορέα διοργάνωσης, τη χορήγηση άδειας σε αυτόν και τη χρηματοδότησή του με δημόσιους πόρους, συνιστούν περιορισμό της ελευθερίας εγκατάστασης ή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.
- 23 Επιπλέον, με την απόφαση της 24ης Μαρτίου 2011, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-400/08, EU:C:2011:172, σκέψεις 110 και 111), το Δικαστήριο έκρινε, στο πλαίσιο της εξέτασης ενδεχόμενης δικαιολόγησης της παραβίασης της ελευθερίας εγκατάστασης από την οικεία εθνική νομοθεσία, ότι η σύσταση επιτροπής αποτελούμενης ιδίως από εκπροσώπους του εμπορικού κλάδου με αποστολή τη σύνταξη έκθεσης πριν από τη λήψη απόφασης περί χορήγησης ή μη άδειας δεν ήταν κατάλληλη για την επίτευξη σκοπών χωροταξικού σχεδιασμού, προστασίας του περιβάλλοντος ή των καταναλωτών. Ειδικότερα, το μόνο κλαδικό συμφέρον που εκπροσωπούσαν στην επιτροπή αυτή ήταν το προϋπάρχον τοπικό εμπόριο και, κατά συνέπεια, οι δυνητικοί ανταγωνιστές του αιτούντος άδεια εμπορικής εκμετάλλευσης.

- 24 Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 υπό το πρίσμα των σκοπών της, επισημαίνεται ότι, κατά την αιτιολογική σκέψη 12, η οδηγία αυτή αποσκοπεί στη δημιουργία νομικού πλαισίου για την εξασφάλιση της ελευθερίας εγκατάστασης και της ελεύθερης κυκλοφορίας των υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών. Πλην όμως, η επιρροή που ασκούν οι ανταγωνιστές του αιτούντος άδεια εμπορικής εκμετάλλευσης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, ακόμη και αν αυτοί δεν λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία για την αίτηση χορήγησης άδειας, μπορεί να παρακωλύσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστική την άσκηση των θεμελιωδών αυτών ελευθεριών. Πράγματι, οι εν λόγω ανταγωνιστές ενδέχεται να προσπαθήσουν να επιβραδύνουν τη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων, να ενθαρρύνουν την επιβολή υπερβολικών περιορισμών ή να αποσιωπήσουν πληροφορίες σημαντικές για τον ανταγωνισμό.
- 25 Επομένως, από τη γραμματική, τη συστηματική και την τελολογική ερμηνεία του άρθρου 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 προκύπτει ότι εμπίπτουν στην απαγόρευση που προβλέπει η διάταξη αυτή τόσο οι δυνητικοί ανταγωνιστές του αιτούντος άδεια εμπορικής εκμετάλλευσης όσο και οι ανταγωνιστές του εν λόγω αιτούντος επιχειρηματίες ή οι εκπρόσωποι των ανταγωνιστών αυτών, οι οποίοι, μολοντί δεν λαμβάνουν άμεσα μέρος στην ψηφοφορία για την αίτηση χορήγησης άδειας, αποτελούν μέρος του αρμόδιου σχετικώς συλλογικού οργάνου και, ως εκ τούτου, λαμβάνουν μέρος στη διαδικασία χορήγησης έγκρισης της εν λόγω άδειας.
- 26 Εξάλλου, επισημαίνεται ότι, αντιθέτως προς άλλες διατάξεις της οδηγίας 2006/123, οι απαιτήσεις που απαριθμούνται στο άρθρο 14 αυτής δεν μπορούν να δικαιολογηθούν (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουνίου 2015, *Rina Services* κ.λπ., C-593/13, EU:C:2015:399, σκέψη 28).
- 27 Πράγματι, αν γινόταν δεκτό ότι οι «απαιτήσεις που απαγορεύονται» από το άρθρο 14 της οδηγίας 2006/123 μπορούν να δικαιολογηθούν βάσει του πρωτογενούς δικαίου, τούτο θα καθιστούσε τη διάταξη αυτή άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας, αναιρώντας εν τέλει τη στοχοθετημένη εναρμόνιση που προβλέπει η εν λόγω οδηγία (πρβλ. απόφαση της 16ης Ιουνίου 2015, *Rina Services* κ.λπ., C-593/13, EU:C:2015:399, σκέψη 37).
- 28 Επομένως, η προβλεπόμενη στο άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 απαγόρευση αντιτίθεται, μεταξύ άλλων, στο να λαμβάνεται η απόφαση για τη χορήγηση άδειας εμπορικής εκμετάλλευσης κατόπιν της παρουσίας, από πρόσωπα εγνωσμένου κύρους που εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό στη σχετική εμπορική ζώνη, της κατάστασης του ως άνω οικονομικού ιστού καθώς και του αντίκτυπου του οικείου έργου σε αυτόν.
- 29 Ειδικότερα, στο μέτρο που τα πρόσωπα αυτά ενδέχεται να εμπλέκονται, τουλάχιστον εμμέσως, στη διαδικασία χορήγησης άδειας εκμετάλλευσης, η δραστηριότητά τους θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ανάμειξη «στη χορήγηση της άδειας», κατά την έννοια του άρθρου 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123.
- 30 Εξάλλου, πρέπει να γίνει δεκτό ότι πρόσωπα εγνωσμένου κύρους που εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό της σχετικής εμπορικής ζώνης ενδέχεται να εκφράζουν, μεταξύ άλλων, τα συμφέροντα των υφιστάμενων ή δυνητικών ανταγωνιστών του αιτούντος άδεια εμπορικής εκμεταλλεύσεως, καθόσον αυτοί συμμετέχουν στον διορισμό των εν λόγω προσώπων, ζήτημα το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διερευνήσει.

- 31 Υπό τις συνθήκες αυτές, προκύπτει ότι τα πρόσωπα αυτά ενδέχεται να αποτελούν, τουλάχιστον, εκπροσώπους των υφιστάμενων ή δυνητικών ανταγωνιστών του αιτούντος άδεια εμπορικής εκμετάλλευσης και, κατά συνέπεια, ότι ο ρόλος που τους ανατίθεται στη διαδικασία χορήγησης άδειας μπορεί να εμπίπτει στην έννοια της «άμεση[ς] ή έμμεση[ς] ανάμειξη[ς] ανταγωνιστικών φορέων», κατά το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123.
- 32 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει την παρουσία, στο πλαίσιο συλλογικού οργάνου αρμόδιου να γνωμοδοτεί σχετικά με τη χορήγηση άδειας εμπορικής εκμετάλλευσης, προσώπων εγνωσμένου κύρους που εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό της σχετικής εμπορικής ζώνης, ακόμη και αν τα πρόσωπα αυτά δεν λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία για την αίτηση χορήγησης άδειας και απλώς παρουσιάζουν την κατάσταση του οικονομικού ιστού καθώς και τον αντίκτυπο του οικείου έργου σε αυτόν, εφόσον οι υφιστάμενοι ή δυνητικοί ανταγωνιστές του αιτούντος συμμετέχουν στον διορισμό των εν λόγω προσώπων.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 33 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έκτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 14, σημείο 6, της οδηγίας 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά, έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει την παρουσία, στο πλαίσιο συλλογικού οργάνου αρμόδιου να γνωμοδοτεί σχετικά με τη χορήγηση άδειας εμπορικής εκμετάλλευσης, προσώπων εγνωσμένου κύρους που εκπροσωπούν τον οικονομικό ιστό της σχετικής εμπορικής ζώνης, ακόμη και αν τα πρόσωπα αυτά δεν λαμβάνουν μέρος στην ψηφοφορία για την αίτηση χορήγησης άδειας και απλώς παρουσιάζουν την κατάσταση του οικονομικού ιστού καθώς και τον αντίκτυπο του οικείου έργου σε αυτόν, εφόσον οι υφιστάμενοι ή δυνητικοί ανταγωνιστές του αιτούντος συμμετέχουν στον διορισμό των εν λόγω προσώπων.

(υπογραφές)